

bilim ve teknoloji'den yana

Prof. Dr. Jerome B. WIESNER

Başkan John F. Kennedy'nin bilim ve teknoloji özel eski asistanı, Jerome B. Wiesner Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (M.I.T.) Rektörü bulunmaktadır. Elektrik mühendisi olarak yetişmiş olup, radyasyon alanında önemli araştırma yapmış ve daha sonra Enstitü'nün elektronik araştırma laboratuvarını yönetmiştir. Atomik Enerji Komisyonuna ve başka hükümet kuruluşlarına danışmanlık etmiş olup, "Where Science and Politics Meet" (Bilim ve Politikanın Birleştiği Yer) yapıtının yazarıdır.

Oldukça yakın zamana kadar, bilim ve teknoloji hemen genellikle hayırlı kabul edilmekteydi. Bugün ikisi de toplumu insanlıktan çıkararak ve doğal çevreyi kirleten yalancı tanrılar olarak saldırıya uğramaktadır. Technology Review'den adapte edilen aşağıdaki makalede, Dr. Jerome B. Wiesner asıl sorunun toplumun karmaşık gereksinimlerine bilim ve teknolojinin daha etkin hizmetini sağlamak olduğunu savunmaktadır.)

Toplumumuzda Bugün birçok kimseler yarıdan bilim ve teknolojiye derin bir güvensizlik ifade olunmuştur. Eğer bu geçerli olacak olsaydı, bu kuşku ve boşuna uğraşma duygusu, bazıları teknolojinin geçmişte kötü kullanılışının sonucu olan, şimdiki bunalımlarımızı çözümlenmede başarısızlığımıza neden olmakla kalmıyacak, aynı zamanda tahmin bile edilemeyecek bir durumda olacağımız sorunlarla gelecekte de uğraşma yeteneksizliğimize neden olacaktır.

Bilim adamının toplumdaki rolüne çok geniş çapta karşı çıkılmaktadır. Teknoloji ile birlikte temel bilimsel araştırmayı önemsemediğimiz, hattâ bu alanlardaki yeni çalışmaların tümünü ertelemeye çabaladığımız ciddiyle ileri sürülmektedir. Everett Mendelshon, Lewis Mumford ve Herbert Marcuse gibi bilginler, aslında, modern bilimin yokedilmesi gereken yapma bir tanrı olduğunu, belki de bilimsel yöntemlerin mutlak toplumu insanlıktan uzaklaştıracağını ve topyekün tahribe bile neden olabileceğini savunmaktadırlar. Teknolojinin beklenmedik ve

tehlikeli yan etkilerinin farkında olan ve sayıları giderek artan halk daha pratik hususları ifade etmektedirler. Onlar, bilimdeki ileri atılımımızın büyük bir bölümünün ve teknolojik atılım gücümüzün tümünün — ikisi arasında gerçekten ayırım yapabilirlerse— çevre kirlenmesini, kent tahribini ve günümüzün öteki çözümlenmemiş sorunlarını yeninceye değin ve silâhlanma yarışının ve gezegenin hammadde stoklarının görünen hızla tüketilmesinin kökenindeki tehlikeleri biz yok edinceye dek durdurulmasını önermektedirler.

Bunlar, aslında, iki ayrı tartışma yolunu temsil eder. Nicel (kartitatif) düşüncenin insanlıkla bağıntısı filozofik bir nokta olup, büyük Yunan matematisyenlerinden bile önceden beri insanlar uğraşmışlar ise de, hâlâ zihnimizi karıştırmakta ve bizim için gerçekten yanıtlanamaz kalmaktadır.

Fakat teknolojik ilerlemenin daha pratik yanı konusunda, açık ve içtenlikli olalım: insanlığın bilimi ve uygulamasını daha iyi anlayarak çevresinden yararlanma ve çevresine bağlı olma yolunu değiştiremeyiz. Bilimsel yeteneğimizi ve teknolojik becerimizi bırakarak islahat yapabileceğimizi düşünmek olsa olsa düşsel, en kötüsü, boşunadır. Aslında dünyanın karşılaştığı sorunların birçoğu çözümleneceklerse, bu, büyük dozda yeni teknolojiyi gereksindirecektir — teknolojinin problemler yaratabileceğini de anlıyarak gelişmiş ve kabullenmiş, duyarlılıkça uygun bir teknoloji—

Ussal Seçmeler Yapma

Öte yandan, uygun teknolojinin bile yalnız başına yeterli olmayacağını da anlamalıyız. Öbür şeylere de son derece gereksiniz — belki de daha çok— bunlar edebî ve sosyal bilimlerdeki en geniş ilgiler görüntüsünü (tayf) içerirler. Ussal tahmin etme ve alternatif davranış yolları arasından seçme yeteneğini geliştirmeğe — hele

yeni teknoloji sözkonusu olduğunda— özellikle gereksinliyiz. Herşeyin üstünde, mutlak yanıtlar (cevap) ya da değişmez (devamlı) çözümler bulamayacağımızı kabul etme alçak gönüllülüğüne gerek duyarız.

Geçen oniki yıldan uzun bir süredir, teknoloji ve bilimsel topluma karşı husumet duyacak biricik pozisyonda bulunmuşumdur. Başkan John. F. Kennedy'nin Bilim ve Teknoloji Özel Asistanı bulunduğumda, birçok Amerikan bilim eleştirmeni ay yarışı, kirlenme, A.B.D. askerî politikası, Amerikan kentlerinin bozulması, ya da televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri gibi beğenmedikleri şeylerden kişisel olarak beni sorumlu tutar göründüler. (Başkan Kennedy bile maliyetlerine ilişkin olarak bana yakındığında "sizin uzay programınız" diyordu.) 1971'de, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (M.I.T.) Rektörü olduğumdan beri teknolojinin toplumumuz üzerindeki etkisinden sorumlu tutulduğumu gördüm.

İçinde yaşadığımız karışık dünyayı yaratmanın ne şahsen ben, ne de M.I.T. gerçek sorumlu olamayacağı halde, alenî mevkiim beni halkın kaygılarını anlamağa çalışmağa ve sorunlarımızı çözümlemek için ne yapabileceğimizi düşünmeğe sevketmektedir.

Teknolojiyi Değiştirme

Teknolojiden korkunun temelinde iki konu yatmaktadır: ciddi sosyal güçlüklerin yakın geçmişte teknolojinin dikkatsiz ya da kötü kullanılmasından doğduğu —geniş kabul gören— kuşkusu ve bu kötü kullanmanın gelecekte de süreceği kanısı. Bundan başka, tahmin olunan gelecek geçmişin doğrusal bir extrapolasyonu olduğundan, sonuç bugün çok sık işittiğimiz kıyamet günü tahminidir.

Bu tartışmanın sakat yanı, kanımca, insanın davranışını kıyamet gününden söz edenlerce tahmin olunan korkunç felâketlerden kaçınmağa yetecek kadar hızla değişebileceği (tadile uğrayabileceği) gerçeğine ilişkin mevcut önemli kanıtı tanımamasıdır. İşte birkaç örnek:

'Silent Spring' (Sessiz Bahar) kitabında Rachel Carson mikrop kırıcıların sürekli kullanılmalarından doğan tehlikelere karşı uyarıda bulunuyordu. Bugün, sadece on yıl sonra, söz konusu kimyasal maddeler —belki de gereğinden çok— sıkı denetimde ve yerlerine (biyolojik etkenler tarafından ayrıştırılabilen) daha az zararlıları sunulmak üzere. Çoğumuz unutulmuş isek te, yaylımından strontium—90 içerdiğinden annelerin çocuklarına süt vermeğe korktukları, Birleşik Devletler ve Sovyetler Birliği tarafından

atmosferin geniş ölçüde radyoaktif zehirlenmesini etkin biçimde durduran kısmî nükleer deneme yasaklaması üzerinden de ancak on yıl geçti. Onbeş yıl önce silâhlanma yarışı nükleer savaş tehlikesini adamakıllı gerçekleştiriyordu; 1972 nükleer silâhların kısıtlanmasına doğru büyük adımlara tanık oldu. Michigan Gölünde denizsel yaşam on yıl önce sönmek üzere idi; gayretli ekolojik denetmeler ile bu restore edilmiştir. Bunlar teknolojik tehlikelere karşı birçok yararlı teknolojik yanıtlardan ancak birkaçıdır.

Eleştirilerek kulak vermek ve onları anlamağa çalışmak, kuşkusuz önemlidir, çünkü onlar öğrenme sürecimizin parçasıdır. Toplumumuzda eleştiri fonksiyonunu enstitüleştirmek (örgütlen-dirmek) daha da önemlidir, böylece gelecekte bir Rachel Carson'un ya da Ralph Nader gibi bir tüketici savunucusunun şans eseri ortaya çıkmasına dayanmamıza gerek kalmaz. Birini seçmeden önce elimizdeki çeşitli seçmelerin maliyetlerini incelemeye hiç değilse çalışmayı alışkanlık haline getirmemiz gereklidir.

Teknolojinin —modern tıbbın önemli başarılarını içeren— uygulamaya ilişkin beklenmedik ve ciddi yan etkilerinin çoğu, üstel (exponential) gelişme gücünü değerlemeyi başaramadığımız için, büyük sorunlara ya da tehditlere dönüştü. Doğrusal bir dünyada yaşıyormuşuz gibi geçmişte problemlere karşılık veriyor ya da vermiyorduk: şu anda bilmemezlikten gelmeyi yeğ tuttuğumuz küçük sıkıntıları uzak bir gelecekte düzeltmek için bol zaman olacak gibi görünüyordu.

Önemli bir ders almış olduğumuzu sanırım: teknolojiyi körükörüne ve keyfi uygulayarak, ciddi sıkıntıya girmeksizin artık peşin hüküm veremeyiz. Böyle bir güçle çevremizin tüm görünülerine ve öz varlığını tehdit eden çok büyük ölçüde sonuçlara etki etme kapasitemizi artık anlıyoruz. Ancak toplumumuz bu sorunlarla nasıl uğraşacağını öğreniyor ise bile, bu gelişmeyi hızlandırmayı gereksiriz.

Bu kolay olmayacaktır. Birçok disiplinlerden kimselerin ortak çabasını gerektirecektir. Sosyal süreçte bilinçli deneyimle güçlenen yeni teknolojiyi icap ettirecektir. Süreçe daha birçok kişilerin konulmasını zorunlu kılacak ve onun başarısı bilim ve teknolojinin doğasını, onlar arasındaki ilişkileri ve sosyal evrim üzerindeki etkisini çok daha geniş genel halkın anlamasını istiyecektir. Bir anlamda, geçmişte bunu bir hayli yapagelmış bulunuyoruz: uzak görüşlü birkaç kişi bugün karşılaştığımız sorunların çoğunu ümit ettiler. Fakat toplum herhangi bir düzeyde —endüstriyel, hükümet ya da üniversite—

karşılık veremedi: Kimse ilgilenmedi. Önemli olanı teknolojik öngörümüzü sosyal süreç anlamaya çabamız ile birleştirme gereğini artık kabule başlamış olmamızdır.

Toplumun Rolü

Bugün geniş bir kentliler görüntüsü (taıf), endüstri örgütleri, hükümet büroları, vakıflar, akademik kuruluşlar ve "fikir tankları" durumun farkında olup önem vermektedirler. Yazık, ki bugünkü günde endişemiz anlayışımızı ve yönetme yeteneğimizi aşmaktadır. Gelecek on yılın başlıca uğraşı bizim teknolojik ve sosyal yeteneklerimizin ve olanaklarımızın yapıcı ve sorumlu biçimde kullanılmasını öğrenmeye dayanır —bir yandan teknik yeteneklerimizi de arttırarak bunu yapmak —

Öğrenmenin büyük bölümü deneyimle ya da amaç seçimi, amaca doğru bir deneme adımı atmaya ve sonucu amaçla karşılaştırmayı gerektiren deneme —ve— hata (deneye deneye arzulananı bulma) süreci ile olur. Sonra, sonuç istenen yönde olursa, ikinci adımı atabiliriz. Doğrultu yanlış çıkarsa, düzeltici eylem gerekir.

Toplumlar vatandaşlarının istem ve arzularını duyurmağa çalışan büyük, karışık, öğrenen makineler olarak düşünülebilirler. Durumu çok daha karışık biçime sokan ayrı toplum üyelerinin farklı amaçları ve vatandaşların hepsinin kararlarda eşit sese sahip olmamaları olayıdır. Aslında, bireyler farklı konular üzerinde çok farklı etkilere sahip olabilirler.

Bir ülkenin politik sisteminin kararların alınışı biçimine çok büyük etkide bulunduğu da açıktır. Birleşik Devletler gibi erkin-girişim ülkelerinde, olanakların ayrılışına ilişkin kararların çoğu bireysel seçmelerin sonucudur (her ne kadar kolektif eylemlerin gerekli sayıldığı alanlar her zaman olmuştur, iç ve dış güvenlik ve eğitim gibi). Toplumumuz daha karışıklaştıkça, bir hükümet dalının bizim için hareket ettiği, ya da bizim bireysel yahut grup insiyatifimizi (öncecilik) yasakladığı alanların sayısı hızla artmıştır. Giderek karışıklığı artan bir toplumda bu eğilimlerin kuşkusuz kaçınılmazlığı öğrenme sürecini kesinlikle yavaşlatmaktadır, çünkü hükümet faaliyetini işe karıştıran "feedback halkarı" uzar ve duyarsızlaşır.

Etkin "Feedback" Gereksinmesi

"Feedback" terimi orijinal olarak elektronik devrelere ilişkin olup, elektriksel çıktının (output) bir bölümünün akım gücünü çoğaltacak ya da azaltacak biçimde orijinal girdiye (input) geri

dönmesini açıklıyordu. Bu kavram son zamanlarda sosyal ve davranışsal olaylara uygulanmış olup, bir durumun ötekisi üzerindeki karşılıklı etkisini tanımlar; daha kesin olarak, kendini doğuran durumu ya da davranışı değiştiren (tadil eden) bir tepkiyi (reaksiyon) tanımlar.

Feedback-kontrol sistemlerini etüd etmiş olanlar bir sistem uzun, yavaş, duyarsız feedback kanalından zarar gördüğünde ne vuku bulduğunu bilirler. Hata sinyalinin çok geç erişmesi sistemin düzeltme sağlamayı ona gereksinme geçtikten sonra da sürdürmesine neden olur ve kontrollu değişken yeni doğrultuda gereğinden çok sevk olunur. Sonunda, yeni bir hata sinyali yeni bir düzeltmeyi gerektirecek ve tüm geç-yanıt etkisi öbür yönde tekrarlanacaktır. (İlk otomobil güç-kontrol sistemleri bu hastalıktan muzdaripti. Bu etkiyi vergileri ya da faizleri azaltarak ya da arttırarak ekonomiyi denetme çabalarında da görülmüştür: yönetici eylem vaktinde durdurulmadığında, amaçlarının tersi etkiye sahip olabilir.) Bu tür güçlük feedback halkasının yanıtlama süresi kısaltılarak düzeltilebilir.

Sistemimizi bu ışık altında düşünürsek, toplumun teknolojinin başarılı uygulamasından doğan yeni ve tüm olarak anlaşılmamış sorunlarla nasıl uğraşılacağını öğrenmeğe çalıştığı bir ara -aşamada bulunduğumuz açıktır. Kolektif hareketi gerektiren çağdaş sorunları meydana çıkaracak (sezecek) ya da onlara karşılık verecek uygun süreçleri henüz geliştirmiş değiliz.

Son zamanlara değin, bunu yapmak yaşamsal değildi. İnsanlık tarihinin büyük bir bölümü için uğraş doğal çevreye meydan okumada, onu değiştirmede ya da geçimi yönetmede yatıyordu. Fakat geçen yarım yüzyıl içinde bilimimizi arttırmış, denetimimiz altındaki güçleri çoğaltmış ve faaliyetlerimizin etkinliğini o kadar çok büyütmüşüzdür, ki hızla değişen sentetik çevrenin uygun gelişimi ve denetimi artık doğa ile uğraşma kadar önemlidir.

Günümüzle uğraşımız budur. Herhangi bir teknolojinin büyük-ölçüde kullanımının toplam etkisi ile ilgilenme ve yeni süreçlerin, gereçlerin ve buluşların geniş alana yayılmalarından ve uzun süre kullanılmalarından doğabilen beklenmedik yan etkilerden sakınma gereğini artık kabul ediyorsak da, bunu yapacak teknikleri geliştirmeye henüz başlamış bulunuyoruz.

Bazı sorunlara tepkilerimiz (yanıtlama) onlarla optimum uğraşma yolunu bulmağa çalışırken bir süre için belki de yegînlikle (şiddetle) salınacaklardır. Teknolojinin kullanılmasının neden olduğu ikinci derecede sorunlarla uğraşma gereğine çok uzun süre duyarsız kaldık (aldırış etmedik). Onları artık tanıyoruz, birçok durum-

larda gereğinden çok tepki gösterebiliriz. Gerçekten, şimdi çabalarımız yetersiz desenlenmiş bir feedback sistemin bu klasik kusurunu göstermektedir. Örneğin, elektrik gücü üretiminin eşlik ettiği çevrel sorunları geç tanımamız ve dolayısıyla durumu hızla düzeltmedeki yetersizliğimiz yeni elektrik fabrikaları yapımını geciktirmiştir. Bunun bir sonucu olarak, ülkenin birçok bölgeleri ciddi enerji yetersizlikleriyle tehdit edilmektedir.

Başarıdan Doğan Güçlükler

Teknolojinin yalnız kötülüklerini görenler yeni teknolojik çözümlerinin araştırılması durdurulduğunda durumumuzun çok daha kötü olacağını anlamazlar. Otomotif kirlenmeyi kontrol buluşlarının gelişmesi bu noktayı açıklamaktadır. Teknik sorunlar güçtür ve çözümlenmelerinin uzun zaman alacağı da kuşkusuzdur. Ancak alternatifler ya kirlenmenin sonuçları ile yaşamak ya da otomotif ulaştırmadan vazgeçmek olacaktı — halkın çoğu için hiçbiri kabul edilemeyen seçmeler. Burada, belki bazı ara adımların daha küçük arabalar ve daha iyi kitle ulaştırması gibi — yardımı olacaktır.

Toplumun kaynağı işten-artırma ya da yaşamı uzatma teknolojilerinde olan bir güçlük karşılığı hemen tüm alanlarda benzer durum vardır.

Şimdiki güçlüğüümüzün büyük çelişkisi, onun, başarının sonucu olmasıdır. Teknolojik avantajlardan yalnız küçük bir halk kitlesi yararlandığı sürece, büyük-ölçüde çevrel sorunlar yaratmıyorlardı. Ancak çıkarlar nüfusun geniş sektörlerine eriştiğinde bu gibi sorunlar doğdu. Sorunlardan kurtulmak için bu avantajlardan vazgeçmenin uygun bir çözüm olması hayli güç; hattâ, olanaksızdır. Büyük meydan okuma, bulduğumuz yerden ayrılıp teknolojilere ve gelecekte kontrol edilemeyen etkileri ortadan kaldıracak onları kullanma yollarına gitmektir. Bilimi durdurma yeni bilgiyi engelliyecek ve şimdiki durumumuzu tersine çevirme çabalarımızı zayıflatacaktır. Tek başına teknoloji istenen yanıt değildir, ancak teknolojik gelişmeler olmaksızın bulunacak yanıtlar azdır.

Dengeli Bir Perspektif

Bu, içimizde mühendis olanlar için ve çalıştığımız kuruluşlar için bazı büyük uğraşlar sunar (arz eder). Toplumumuzun sorunlarına teknolojik çözümler araştırmayı sürdürmekle yetinmemeliyiz, aynı zamanda bu çözümlerle-

ri, onların uygun olmaları gerekli daha geniş sosyal bir sistemin parçaları olarak yargılamak yollarını da bulmalıyız. Sadece yapabileceğimiz için — ister sivil ya da askerî dünyada olsun — bir şeyi bundan böyle yapmamalıyız. Bu demektir, ki bazı mühendisler teknik sonuçlar kadar ciddi, hattâ bazen daha da önemli olabilen ekonomik, ekolojik, estetik, sosyal ve başka insancıl durumları içeren sistem sorunlarıyla uğraşmak için geniş bilgiye sahip olma zorunluluğunda kalacaklardır.

Mühendislik okullarının önünde mühendisliğin bu yanlarını uygun biçimde öğretecek büyük bir görevleri bulunmaktadır, her şeyden önce bunlar anlaşılmalıdır. Gerçekten, birçok okullar — M.I.T. deki Mühendislik Okulumuz dahil — teknolojinin toplum üzerinde önemli surette etki yaptığı sorular dizisini incelemeye başlamışlardır. M.I.T.'nin enerji olanakları etüdü buna bir örnektir. Yeni teknolojinin —örn., kömürün gaz haline getirilmesi ve sıvılaştırılması, üretici reaktörler ve birleştirme gücü— etkisi kadar, doğal olanaklar, alternatif tüketim modelleri, kirlenme sorunları gibi faktörleri birbiriyle ilişkilendirmeyi deneyeceğiz. Sonunda geleceğin değişik zamanlarında, varsayılan senaryolara bağlı olarak, ulusun enerji durumunun ne olacağını kestirmeyi (tahmin) umuyoruz. Bu tür incelemelerin sonuçları eninde sonunda araştırma ve bulgu çabalarına, enerji kaynakları seçimine ve belki de ulusun izin vereceği toplam enerji tüketiminin genişlemesine klavuzluk etmelidir.

Teknolojiye-dayalı özel birçok ortaklıklar da toplumdaki rollerinin kapsamlı görünümünü edinmeğe başlıyorlar ve gelecekteki rollerini, ya da benzer biçimde, endüstrilerinin rolünü belirlemeye çabalyorlar. Bazı ortaklıklar (firmalar) yapın (mamül) güvenliği, fabrika güvenliği, kullanımda azınlık eşitliği ve kirlenme gibi alanlarda kendi yöneylemelerinin (harekât) etkisini gözetimde bulundurmakla yükümlü sosyal-sorumluluk grupları oluşturmuşlardır.

Endüstri ve üniversitede bu çabalar toplumsal feedback sürecinin yaşamsal bir parçası durumuna gelmelidir, çünkü toplumun karşılaştığı kritik durumlara ilişkin birçok bağımsız değerlemelerin bulunması önemlidir. Ayrıca, bağımsız örgütler hükümetteki benzerlerinden daha çabuk ve daha az yüreklilik (cesaret) ile çalışmaya yetenekli olmalıdırlar; tersi durumda bu inceleme görevlerinin tek sorumluluğunu yüklenme zorunluluğunda kalırlar. Her grubun kendi çıkar noktasından problemler göreceği açıktır, ancak birlikte dengeli bir perspektif ortaya koymalıdırlar.

Gelecek Araştırma Alanları

30 yıldan daha önceleri, Vannevar Bush bilimi sonsuz bir sınır olarak adlandırdı; o bugün de öyledir. Şimdi coşturucu araştırma rangı Dr. Bush'un bu adı koyduğunda düşlenebileni aşmaktadır. Astrofizik ve radyo astronomi içinde yaşadığımız uçsuz bucaksız kâinatın otuz yıl önce sanılandan daha karışık, dinamik ve coşku verici olduğunu gösteriyor. Biyolojistler yaşamın ana temeline ilişkin buluşları ile birbirleri ile yarışıyorlar; fizisyenler enerjinin asıl doğasını ve maddeyi sonsuz küçük zerreye kadar inceliyorlar ve giderek daha iyi anlıyorlar; bilgi teknolojileri bilimlerini kuşkuyla arınmış bir inceleme alanı açmıştır. İnsanoğlunun artan bilgisi insan beyninin gelecek kuşaklar için heyecan ve güzellik bulacağı coşku verici araştırma alanlarından oluşan çok geniş bir düzenleme göstermektedir.

Bilginin insan türü yararına uygulanmasının bir zamanlar birçok kimsenin umduğundan daha kompleks ve zaman-tüketici olduğunu da anlamış bulunuyoruz. İnsan toplumları bir zamanlar düşlendiğinden daha karışık ve her araya girişin (müdahale) önceden kestirilemeyen potansiyelleri olmuştur. Daha fazla güç bizi daha akıllı ya da daha düşünceli kılmamıştır. Ancak teknolojinin sağladığı giderek artan güç ile birlikte insan toplumlarının daha iyi anlaşılması bir ılımlılık dünyası, bireysel gelişme için artan fırsat dünyası ve gerçek barış dünyası yaratmamıza yardım edecektir. Yalnız bir tek seçime sahibiz: artık duramayız —tersine, insan türü adına, teknoloji ve toplumu kullanmada daha yüksek bir anlama, çok bilgelilik ve duyarlık düzeyine ilerlemeliyiz.—

Çeviren: Prof. Dr. Sedat AKALIN

- *Bir kadın çok sevdiği köpeğiyle İngiltere'ye gelir. Gümrükte köpeğin 6 ay karantinada bekletilmesinin yasa gereği olduğu söylenir. Kadın köpeğinin günde iki kere gezmeye çıkarıldığını söyler ve memurdan bunu rica eder.*

Memur:

Madam der, buradaki köpeklerin hepsini biz günde bir kere gezdiririz. Sizininkine ayrı bir muamele yaparsak öteki köpeklere karşı dürüst davranmamış oluruz.

- *Büyük bir şehrin kalabalık bir köşesinde çiçek satan yaşlı bir kadın satıcının sepeti üzerinde şu yazı vardı: Paraya ihtiyacım olduğu için çiçek satmıyorum. Onları sevdiğim ve onlarla dalma beraber olmak istediğim için çiçekçilik yapıyorum.*

Readers DIGEST

- *Zekâ, kabiliyetten farklı olarak, anlama huyudur, çünkü kabiliyet anlaşılabilir olan şey üzerinde akıllıca hareket etmek niteliğindedir.*

Alfred North WHITEHEAD

- *Dil, yapılması için herkesin bir taş koyduğu bir şehirdir.*

R. Waldo EMERSON

- *Kitaplar zamanın büyük denizinde dikilmiş deniz fenerleridir.*

Edwin Percy WIPPLE